

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

Address: Редакція і Адміністрація: "Свобода", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефон: HEnderson 4-0807 4-0237 Тел. JHC: HEnderson 4-1016

PIK LXII Ч. 51. ДЖЕРСІ СІТІ І НЬЮ-ЙОРК, СЕРЕДА, 17-го ВЕРЕСНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MARCH 17, 1954. No. 51. VOL. LXII.

ПРЕЗИДЕНТ ОБОРОНЯЄ СВОЙ ПРОЄКТ БЮДЖЕТУ

ВІН ЗАЯВЛЯЄ, ЩО БІЛЬША ЗНИЖКА БЮДЖЕТУ ЗАТРОЖУЄ ОБОРОНІ ДЕРЖАВИ; ТВЕРДИТЬ, ЩО ЗДА НЕ ЗАГРОЖУЄ ДЕПРЕСІЯ; ВІН ПРОТИ ДЕМАГОГІЧНИХ ЗАХОДІВ ДЕМОКРАТІВ ПЕРЕД ВІСЬКОНИМИ ВИБОРАМИ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер кинув свій авторитет на те, щоб боронити свій проєкт фінансового бюджету на найближчий рік. Він промовляв через чотири найбільші радіо- і телевізійні станції, а його промову передавали одночасно або пізніше майже всі радіопередавачі в країні. Айзенгавер гостро виступив проти того, щоб збільшувати вільну від оподаткування суму, як це пропонує демократ, — до 700, або навіть до 800 доларів, бо тоді виник би такий великий недобір, що загрожив би обороні держави. Він покликуючись на першого президента ЗДА Джорджа Вашингтона, який казав, що батьки не сміють заважати дитині своїм дітям. Коли б значно зменшити його бюджетний запроєкт, то тоді дефіцит треба б покривати з державних боргів, і цей фінансовий тягар мусив би оплачувати покоління. Президент не називав по імені демократів, але з його промови ясно виходило, що він виступав проти демократичних сенаторів і конгресменів, які пропонують великі знижки в податках, хоч одночасно твердять, що президент зменшить видатки на оборону держави. Президент закликав, що це нечесна гра, і б можна б пояснювати тільки тим, що цього року мають відбутися вибори.

Демократи вбачають хаос в бюджетовому плані Айзенгавера

Вашингтон. — Демократичні сенатори і конгресмени твердять, що в бюджетовому плані Айзенгавера панує хаос, подібний до того, який був у 1929 році, коли в ЗДА почалася велика депресія. Сенатор Дж. Вільям Фулбрайт заявив, що республіканці повторюють помилку з 1930-х років, коли допустили до депресії, а сенатор Волтер Ф. Джордж, демократичний фахівець у податкових справах, підтримує сей. Фулбрайт і закликав, що буде боротися проти бюджетно-податкових планів президента. Проте Айзенгавер не зривається своїх планів ослати найменший дефіцит у бюджеті на найближчий фінансовий рік, що починається 1 липня 1954 року і промовлятиме через радіо і телевізії, щоб боронити свій бюджет і не допустити до підвищення на 100 доларів збільшеної від оподаткування суми в 600 доларів на особу. Якщо демократи вдалося підвищити цю суму до 700 доларів, державна скарбниця втрачала б 2,400,000,000 доларів річно, і на таку суму збільшилася б державний недобір, забезпечений на 3,000,000,000 дол. Сенатор Фулбрайт заявив, що демократи домагалися такого самого часу, який дівся президенту Айзенгаверу, щоб відповісти йому на його промову в справі бюджетної політики.

Замість прав стейту пропонують Гаваям і Алясці статус Комонвелту

Вашингтон. — Сенатор А. С. Майк Монрої заявив, що він пропонує визнати Гаваї і Аляску статусом Комонвелту, а не права стейту ЗДА, як домагалися законопроекти в Конгресі. Кілька сенаторів закликали, що будуть підтримувати внесок Монрої. Досі тільки острів Порто Ріко має статус Комонвелту у відношенні до

В АМЕРИЦІ

● Минулого 1953 року американці витратили закордонно 1,077,000,000 доларів під час своїх подорожей, а за час, що минув від закінчення війни виділи в чужині країнах 6,351,000,000 доларів, — як повідомляє Американ Експрес Компані.

● Недавній землетрус в Іта-теналі пригладив науковців, що кожного року в цьому селі буває коло мільйона землетрусів, але сейсмографічні станції не повідомляють про них широкому громадству.

● Пенсильванська залізнична компанія вбудує в Філадельфії залізничні доріжки, що коштуватиме 100,000,000 доларів. Цей будинок стоїтиме коло Ситі Голл і буде подібний до Центру Рокфеллера в Нью-Йорку.

● Астрономи збираються 29 березня на нараді, щоб узгодити свої обсервації Марса, коли він у червні цього року наблизиться до нашої землі і буде віддалений від неї тільки на 40,000,000 миль. Це буде найближча віддала Марса від Землі з 1939 року. Науковці хочуть устатити, чи дійсно на Марсі існує можливість життя, і що означають ті канали, що їх навіяли віддавна ствердження.

● Місто Нью-Йорк повинно мати 20,800 поліцейських, а має їх тільки 18,800, отже 1,000 поліцейських бракує. Комісар поліції Френсіс В. Г. Адамс заявив, що низька платня — причина, чому молоді люди не радо годяться до поліції, часом небезпечної служби.

● Урядовець Комісії Атомової Енергії Дейвід Т. Шов повідомляв, що вістки про зникнення атомових тасмів документів, які повинні були в пресі минулого тижня, не відповідають дійсності.

● Журнал "Лайф" незабаром друкуватиме спогади генерала Корнеліуса Вітаса під загальною назвою "МекАртур і його зустрічі з історією".

Домагаються понад \$37 мільйонів на оборону

Вашингтон. — Цивільні і військові шефи департаменту оборони заявили, що вони домагатимуться 37,600,000,000 доларів на оборону країни під час свідчень на Сенатській Комісії Видатків. Мій цим свідками будуть секретар оборони Чарльз Е. Вилсон та адмірал Артур Радфорд, — голова об'єднаних штабів. Вилсон заявив, що його свідчення виласять широким колам громадства, як мала б виглядати нова програма оборони, складена президентом Айзенгавером і достосована до атомової зброї. Нова програма має забезпечити країну надійною обороною на довгий час у рамках фінансової спроможності держави. Про неї говорив вже президент Айзенгавер в своєму зверненні до Конгресу в справі бюджету. Нова програма передбачає нові роди зброї та поліпшення старої зброї. Це все дасть можливість зменшити кількість наземних військ, яка під час війни в Кореї становила 3,500,000 воїнів. Тепер вона значно обнизилася. Найбільше зменшення передбачене в армії, стан якої з 1,500,000 воїнів спаде до 1,100,000, а продовж найближчих 18 місяців.

Два мільйони втікачів створюють дуже поважну проблему

Нью-Йорк, Н. Й. — Високий комісар для справ утікачів при Об'єднаних Націях, д-р Дж. Дж. ван Гевен Гедгарт на різних зборах життєвої організації Об'єднаної Служби для нових американців, заявив, що проблема втікачів у вільному світі дуже поважна і це й досі не розв'язана. В цілому світі живуть 2,000,000 втікачів, які з політичних, релігійних, расових і господарських причин покинули свої давні місця поселення. В самій тільки Європі перебуває 350,000 політичних утікачів, з яких тільки 90,000 живе в таборах для втікачів, а решта приміщена в тимчасових мешканцях. "Ні одна американська організація не повинна дозволити думати тим групам громадянства, які вона обслуговує, що справа втікачів вже закінчена і що можна залишити працю, що її ведуться для тут ослих і тих, що це можуть суди прибути, втікачів". Д-р Гедгарт казав, що Генеральна Асамблея ООН минулого року на п'ять років продовжила існування Комісії ООН для справ втікачів і призначила для неї бюджет у висоті 17,000,000 доларів. Президент Об'єднаної Служби Волтер Вірлігг заявив, що новий імміграційний закон, який допускає до цієї країни 209,000 нових іммігрантів поза звичайними квотами, задовольняє хіба тільки ті, "ворожі" сили, які позивалися за ухваленням імміграційного закону МекКаррана-Волтера".

Замішання в зв'язку з щепленням проти дитячого паралічу

Нью-Йорк, Н. Й. — В зв'язку з щепленням проти дитячого паралічу (поліо) виникло деяке замішання серед широких верств населення. Справа в тому, що в роках 1951 і 1952 д-р Вільям Геммонд щепив проти цієї недуги гамма глобуліною. Ці щеплення, як стверджено на основі пізніших обсервацій, забезпечували проти дитячого паралічу у 80 відсотках, але дітяки їх було короткотривале. В 1953 році щеплення гамма глобуліною поширено на всі округи ЗДА, де лютує ця недуга. Щеплено не тільки дітей, але й осіб, які стикаються з хворими на поліо дітьми. Голова Крайової Фундації для боротьби проти дитячого паралічу, В. Е. О'Коннор закликав, що важко ствердити, чи масове щеплення гамма глобуліною було успішне, бо замало зібрано даних про наслідки щеплення. Тепер д-р Джонес Е. Сольк із Пітсбурзького університету викинув нову сироватку, якою з добрим успіхом нащепив 1953 року 5,000 дітей. Цього року він має нащепити від 500,000 до 1,000,000 дітей, і запевняє, що його сироватка забезпечує проти поліо на все життя. Щепити будуть три рази, у відступак часу одного і чотирьох тижнів, бо існують три роди вірусів, які викликають поліо.

ЗДА забарто інформують про себе — наже голова Центральної Розвідчої Агенції

Вашингтон. — Голова Центральної Розвідчої Агенції, Аллен В. Доллес, заявив, що ЗДА забарто інформують про себе через радіо та пресу, і совєтські шпигуни не потребують витратити часу на здобуття деяких відомостей. "Я багато заплатив би за те, сказав Доллес, щоб міг знати про СССР стільки, скільки знають комуністи".

Проф. М. Ветухів виступив у телевізії в Пітсбургу

Пітсбург, Па. — У неділю 7-го березня проф. М. Ветухів, голова УВАН у ЗДА, виступав в організованій місцевим Університетом телевізійній програмі: "Справа проти комунізму". Це вже другий український виступ в цій програмі, після виступу пані Івченко в дні 10-го січня. Проф. Ветухів говорив про українське шкільництво під Советами, характеризуючи його як "зorganizовану машину індоктринації" з метою створити стандартного совєтського громадянина. Комуністичне виховання дітей починається вже від колиски і проходить систематично аж до високої школи. Вся історія, література й наука перекопана в дусі комуністичної пропаганди. Проф. Ветухів підкреслює, що по совєтських школах проводиться антирелігійна пропаганда, але "український нарід глибоко релігійний, його релігійні традиції передаються від одного покоління до другого і не

УНС і „СВОБОДА“ ГРАТУЛЮЮТЬ Д-РОВІ С. ВИТЧИЦЬКОМУ

Український Народний Союз і „Свобода“ вислали д-рові Степанові Витчицькому на пост гратуляції з нагоди обрання його президентом Української Народної Республіки. В кабінеті, підписавши п. Дмитро Галичинський, головою УНС-Союзу та д-ром Л. Мишугою, відповідальним редактором „Свободи“, сказано: „З нагоди Вашого вибору на пост президента Української Народної Республіки на вигнання, прийміть наші щирі гратуляції та найкращі побажання у виконуваних Вами повноважень завдань“.

Усі закликають до об'єднання українських політичних сил новколо

У. Н. РАДІ
В ДРУГОМУ ДНІ СЕСІЇ У.Н.РАДИ І БАГРИНІЯ ТА С. ДОВГАНЬ ЗВІТУВАЛИ ПРО ПРАЦЮ ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРУ

Мюнхен, Німеччина. — Об'єднання навколо Українського Державного Центру всіх українських політичних сил на еміграції — це головна нота, що прозвучала під час Третьої Сесії Української Національної Ради минулого тижня. Заклики до такого об'єднання повторювано в численних привітках та звітах і промовах під час нарад. Закликом до такого об'єднання закінчив свій звіт диточий перед сесією заступник голови УНРади, п. Іван Багрянний.

Другий день сесії розпочався відчитанням дальших привітків та вибором комісії: Регулівно-мандатної (М. Хробак, Ф. Гасно, Ю. Войко, В. Діберт, С. Гловинський), Адміністративно-політичної (Ю. Войко, М. Воскобойнік, В. Діберт, М. Лівничий, Л. Макарушка), Військової (М. Шрамченко, М. Дорожницький, С. Солов'як, П. Закусель, І. Попович, Ф. Піліг, М. Тофан), Правничої (М. Хробак, О. Войцук, Ф. Гасно, А. Черняк, О. Юрченко) та Зовнішньої справ (М. Лівничий, Л. Андрієвський, М. Воскобойнік, С. Довгал, П. Феденко, Р. Голіад). Описав голова Сесії, І. П. Вагрянний, передав головування його О. Войцук, а сам відчитав звіт доповідь з діяльності Президії УНРади.

Промовець насамперед вказує, що той факт, що скликав III Сесію УНРади відбулося аж по чотирьох з половиною роках після II Сесії, свідчить про поважні причини, що спонукали до цього. Всі ці причини кореняться в ненормальному становищі політичної еміграції. Звідси впливає і фінансове убожество. Але конкретні причини це були ті, що не зважаючи на той факт, що Президія питання скликав Сесії розглядала аж 21 раз — Сесії скликав не можна було через хвороби і смерть найвидатніших українських діячів, як І. Мазепа, Б. Іванницького, С. Варана і, врешті, Президія УНР А. Лівничого.

Не зважаючи на всі несприятливі умови, роль Української Національної Ради неспинно зростала, міцніла і Державний Центр набирив все більшого і більшого значення.

Цьому сприяли такі моменти: 1) рішуча і безкомпромісова постава УНРади в боротьбі проти наступу московського великодержавництва; 2) послідовна політика УНРади на довершення консолідації українських політичних сил і 3) послідовне і вірне дотримання коаліції партій, об'єднаних в УНРади.

Несприятливим фактором, що перешкоджало праці УН

Ради, була неспинна боротьба, що її провадила і провадити опозиція — кола ОУН, ЗП УГВР та СГД. Але якраз на тлі цієї кампанії найкраще й видно зріст авторитету та значення Укр. Нац. Ради. Одною з головних причин боротьби проти УНРади з боку одних — було намагання діяти самотарно, а з боку інших — творити чи вірніше підтримувати і активізувати другий центр, УГВР, як „уряд в Краю“.

Оця двоцентристська завдала найбільшої шкоди українській справі, бо вносила розкол в українську еміграцію.

Чи жила УНРада заходів для ліквідації двоцентристської? Безперечно, так. В роки 50—51, ще за головування в УНРади д-ра Іванницького й за головування в ВО проф. І. Мазепи, активізувалися справи переговорів з ЗП УГВР і відбулося кілька спільних нарад за участі п. д-ра С. Витчицького, тоді заступника Голови ВО та ін. Ініціативу проявляло найпослідовніше ЗП УГВР, бо й залежало на переговорах, що милобачило ставило їх в позицію рівноправного чинника, чого вони й добивалися. Але саме з цих причин ВО зовсім неспроможне на розмови, обстоюючи ліквідацію двоцентристської через літальдію „уряду“ УГВР і підпорядкування його УНРади в ролі функцій революційного Центру. Один час навіть доходило на пропозицію ЗП УГВР до створення спільних конференцій в питаннях міжнародної політики, що одначе не було апробовано ВО, а тому й не було здійснено.

Для довершення консолідації УНРада не лише тримала постійно свої „двері“ для ОУН і СГД відчиненими, але й підтримала лист УКА з травня 1952 р. в справі консолідації, ухваливши лист-відповідь Укр. Конгресовому Комітету, задемонструвавши своє позитивне ставлення до консолідації.

УНРада фінансово хоч і була небагата, але не залежала від жадних сторонніх чинників. Засоби УНРади склалися з: реалізації Політики Визволення України, зі зборів податку 22 січня, з відрахувань Укр. Конгресового Комітету.

В складі УНРади за звітний період відбулися такі зміни:

В квітні 1950 р. вибула з УНРади фракція ОУН, що становила перед тим опозицію всередині УНРади. Таким чином в УНРади лишилися п'ять фракцій. За цей період в Президії УНРади змінилися такі зміни: замість п. Денисенка, що вихав до ЗДА, прийшов інж. І. Попович, замість сл. п. Б. Іва (Продовження на стор. 4-тій)

Викрито тасмну радіовисильню в угорському посольстві в ЗДА

Вашингтон. — Як повідомлено під час переслуховування в Конгресі, в угорському посольстві в ЗДА викрито тасмну радіопередавач. Працює цього радіопередавача припинено, але державний департамент не має права змусити усунути цей апарат з будинку посольства. Про це говорив на Конгресовій Підкомісії Видатків заступник асистента державного секретаря Торстен В. Келіджарві ще 14

30,000 КОМУНІСТІВ АТАКУЮТЬ ФОРТЕЦЮ В ІНДО-КИТАІ

Ганой. Індо-Китаї. — У такі висушені вперед аж до битви за фортецю Дісбісифу у північній частині провінції Ляосу французи вислали літаками підмогу і скинули її парашутами. Ця парашутна операція відбувалася під сильним артилерійським вогнем. Видано повідомлення, що наступні парашутні з'єднання перебувають в дорозі на поле битви. Вона йде докола названого міста, що його французи уфортифікували в сильній опірній пункт, сподіваючись, що тим шляхом мусить йти кожна спроба комуністів вдертися до Ляосу. Наступ комуністичних партизанських військ, що безупинно дістають допомогу зброєю і воєнним вярдом від комуністичного Китаю, розпочався останньої суботи. Битва тривав третій день. У першому французькому повідомленні сказано, що тільки в перший день наступу комуністи втратили коло 1,000 осіб вбитими й раненими, а власні втрати окреслено, як „замітні“. Битву припинено в неділю на три години, щоб забрати з джунгліл убитих і ранених. Загалом — як повідомляють закордонні кореспонденти з Індо-Китаю — комуністи зосередили 30,000 війська проти Дісбісифу. Вони оточили її та укріпили місто й почали підступати до нього, атакуючи спершу найближчі висушені форти. Два

такі висушені вперед аж до самої джунгліл укріплені пункти комуністи здобули вже, дармащо — як вбивають французи — ціною коло п'ятдесяти тисяч жертв. Комуністичне командування, за давньою російською тактикою, не рахується з людськими втратами. Тому комуністи мабуть атакуватимуть далі, не маючи — як пише військового коментатор „Нью-Йорк Таймс-у“ Болдвін — нічого до втрачання: коли виграють і здобудуть Дісбісифу, то матимуть великий стратегічний і політичний успіх, бо з військового боку матимуть відкритий шлях вглиб провінції Ляос, а політично — вляється в Женеві, як велика сила.

Коли ж комуністи програють битву, то всеодно зможуть покликуватися на свій поважний військовий потенціал. Оборонці Дісбісифу складаються головно з африканських військ Франції, чужинського легіону і деяких французьких та в'єтнамських військ, разом коло 12 до 15,000, отже на половину менше від атакуючих. У зв'язку з Женевською конференцією, де має рішатися справа Індо-китайської війни, яка є пов'язана з міжнародною позицією червоного Китаю, ця остання битва в Індо-Китаї приковує увагу міжнародного військового і політичного світу і в найповажнішою міжнародною подією дня.

Парламент на Формозі домагається наступу проти комуністів

На націоналістично-китайській армії одного року, Китайській націоналістичній політиці висулюються острах, що добре зорганізована, а власне реорганізована китайсько-національна армія „лазараві“, себто втрапить боювий дух і зледієє, коли довгою постійною остоною боювий дій. За 3-5 років, сказав прем'єр Чінг Кай-шека, Чен, націоналісти втратять вже можливість заатакувати Китай, і тоді китайські комуністи зможуть напасти на Формозу. Сам Чінг Кай-шек говорив недавно, що 1954 рік буде „вирішним“.

Англії хочуть торгувати з китайськими комуністами

Берлін. — Гарячкові й налегаві заходи англійських промислових відкласти свою подорож, але в Лондоні кружало поголоска, що такі це було дійсною причиною відмови делегації. Проте два англійські такі поїхали до Берліну, не зважаючи на становище міністерства, але їх чекало розчарування, бо зустріч з китайськими комуністами не відбулася. Голова Комітету для торгівлі з Китаєм заявив, що це тільки тимчасове відключення переговорів, і при цій нагоді заперечено, нібито він сам і його Комітет належать до комуністичного фронту.

В СВІТІ

● Молотов повідомив британського міністра закордонних справ Ідена, що чотири совєтські громадяни, дружини англійців, що працювали як дипломати в СССР, розвезені в Англію своїми впродовж кількох років даремно намагалися дістати від совєтського уряду дозвіл на вїзд цим жінкам з СССР до своїх чоловіків. Тільки один жінок, дружини англійця, а також 6 жінок, дружинам американських громадян, дозволено вїхати з СССР. Згадані британці тільки від Ідена дізналися, що їхні дружини з ними „розвезені“.

● У Парижі відкрито „міжнародну школу“, головно для дітей старших і службовців головної квартири НАТО. До цієї школи записалося: 135 французьких дітей, 87 американських, 75 англійських, 45 голландських, 20 канадських, 20 італійських, 8 турецьких, 5 грецьких, 2 норвезьких, 2 південно-африканські й 1 люксембурзька.

● Жидів є у всьому світі 11,627,000, з чого більше як 5 мільйонів живе в Євразії. Держави У Совєтського Союзу нараховують жидів на 2 мільйони, а в Ізраїлі живе їх тільки 1,463,000. Це — офіційні цифри з „Американ Джудіс Ір Бук“.

● Японський корабель „Кома Мару“, поможити 7,000 тонн відплив до совєтського порту Находка, щоб забрати 464 японців, що їх Совєти збільшили з невідомих причин. Вантаж корабля — харчові і одягові пакуки для тих японців, які ще перебувають в совєтських таборах, заперотрени туди після закінчення останньої війни.

FOUNDED 1933

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зоб'язується повертати незамовлені матеріали.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЯКА ПОЛІТИКА НАЙКРАЩА ДЛЯ АМЕРИКИ?

Бувши демократичний кандидат на президента, Адлей Стівенсон, критикував недавно через радіо республіканську адміністрацію та її речника, президента Айзенгавера. У політичному та військовому розумінні це була критика „нового обличчя“. Так назвав Стівенсон республіканську політику, підкреслюючи, що властиво не відомо, хто в ній заважає — Айзенгавер чи МекКарті. На ті закиди відповів віце-президент, Річард М. Ніксон, доказуючи „фактами“, в чому „нове обличчя“ відрізняється від „старого“. Не будемо виходити в подробиці цієї відповіді. Пам'ятаймо, що це вже почалася передвиборча кампанія і про ті речі доведеться ще не раз чути. Все таки в промові Ніксона є щось таке, про що добре знати, зокрема загорілим партійникам.

Ніксон заявив, що „нове обличчя“ відрізняється від „старого“ в першу чергу тим, що як кожного тижня сходяться найбільші дорадники президента Айзенгавера на наради, то в дискусії над різними проблемами закордонної політики чи оборони, заважає тільки те, яка політика найкраща для Америки. Він критикує демократичну адміністрацію за те, що довелося республіканцям перевертати „спадщину“, себто за великі успіхи Совєтів — без втрати одного совєтського воєнка, а що відноситься до загарабання ними сателітських країн та інспірованої ними війни в Кореї, яка коштує дорого американській нарід, бо ж у ній втрапили своє життя або здоров'я 125,000 американських хлопців. „Нове обличчя“, говорить Ніксон, не дасть себе заскочити, проплатити американську кров та виснажувати себе фінансово до і коли це Кремліві вигідно. Відплата за нову агресію прийдє там, де це буде вигідно для Америки та вільного світу і звідки буде можна ударити Совєти найбільш болюче, і то різними родами зброї. „Тепер можемо бути певні“, що наші перемоги на полі бою не будуть в майбутньому змарновані дипломатами при зеленому столі“, говорить Ніксон. До цього Ніксон додає, що „агресори почнуть війну, то вони будуть за неї та відповідальні“. На цій постанові заважає президент ЗДА, який є одночасно в теперішній час і „одним з найбільших військових провідників світу“, справжнім знавцем військової справи.

Другим, що є найбільш для Америки, є те, що „нове обличчя“ добуває в комунізм та комуністах великого внутрішнього ворога, який впровадив довгого часу займав різні важливі становища, знав найбільші таємниці та передавав їх Москві. Але навіть з тою „поганню“ треба чесно боротися, бо коли ми і боротимось з комуністами за охорону свободи вживаємо нечесні засоби, то тим самим нищимо свободу, говорить Ніксон. Таких самих засобів треба б вжити і при допитах, що їх ведуть конгресові комісії, в тому числі й та „ліка досліджує протиправні діяльність“. Це знов так є ласюю відповіддю адміністрації на критику допитів, ведених сенатською підкомісією, в якій головує сенатор МекКарті. Згадано теж і за шкоду з особистих порухів, лайок та обмов, бо треба канцентрувати увагу на проблеми, на те, чи можна мати мир і доброту, і то в один і той самий час, що з програмою адміністрації.

Ніксон переконує на підставі власного досвіду, що президент Айзенгавер коли йому доводиться рішення у важливих справах, ніколи не кермується політично-партійними мотивами, нічим, що є низьке, панічне, необдумане, імпульсивне. Заважає в нього тільки те, що є добре для Америки як цілості, тому — каже Ніксон — це велике щастя для Америки, що вона має таку особу в проводі; це теж велике щастя і для цілого світу. Помилки може поробити і ця адміністрація, але якщо так станеться, то її адміністрація, її партія не будуть їх закрити, але публічно визнають, що помилились. Тому, що країні елементи легковажили собі комуністичну небезпеку і замовчували протиправні діяння, не диво, коли тепер ця небезпека виходить на яв у всій повноті та що є другі країни, що її переборшують.

Не с критикою попередньої адміністрації цілком так, як це представляє Ніксон. І не така проста справа з миром і доброту в один і той самий час, як довго сидять приладі кремлівські диктатори. Зате годі не годиться з слухними заважками про чесні засоби в боротьбі, як і тим, що добро країні, а не партії, мусить бути на першому місці.

ПЕРЕБІЛЬШУВАННЯ І НЕДОЦІНЮВАННЯ

Нездорова атмосфера кожної еміграції проявляється, мабуть, найяскравіше у перочувенні людей. Вони стають нервовими й дрібничковими і затрачують почуття міри в осуджуванні людей і явищ. З великою прикрасою треба ствердити, що цією рисою визначаються також численні українці в ЗДА, дармащо тут не повинно бути тієї атмосфери, що її головним джерелом є брак стабільності життєвих відносин, брак почуття ґрунту під ногами, брак можливості планування на довшу мету, однаково як щодо приватних справ одиниць, так і щодо справ громадських. Із „запущеними коріннями“ в американський ґрунт повинно б зростати й те зрівноваження, яке йде впері з більш філософським підходом до всіх справ. Тим часом українське громадянство в Америці все ще відзначається аж надто часто відсутністю того спокою, об'єктивності й толеранції, які є прикметами на правду зрелих і повновартіх громадянств. У нас завжди помітний гін — або перебільшувати малі й маловажні справи і зніжати з їх приводу величезний шум, або недоцінювати справи дійсно великі й тому залишати на боці розв'язування великих проблем.

Перебільшування, як правило, пов'язане з демагогічними виступами. Прикладів з недавнього минулого і сучасного — безліч, а до того життя раз-у-раз постачає нові. Як страшенно перебільшувалося дрібні випадки непорозуміння між спонсорами і ісповідувальними іммігрантами, або недовдоволення одних одними, оперте у величезній мірі на газетному незнанні й нерозумінні! Аж на цьому виступила ціла проблема „ми — ви“ і, здавалося, повільно злинявши привіра. Нині вже майже й сліду нема з тієї „проблеми“ і люди вже навіть забули „лінійні пристрасні“ були настрої і дискусії чотири роки тому. Бували на Політичній Раді Українського Конгресового Комітету засідання, які голосним відгомном відбивалися серед українського громадянства, розпалюючи пристрасні, неспівмірні з літнім значенням спорів, що голосували на тих засіданнях. І напевне нині слушно видаються маловажними ті причини, що тоді доводили навіть до налякання на можливі розбиття й розколу. Одна партія зробила собі один з'їзд. Його бічні лаштунки могли викликати слушні застереження. Але чи шум доклада досить невеличкий і несповажливий справи вправдувався аж той шум, що зчинився довкола неї? Посваряться на місцевому ґрунті ліній громадянства чи організації, що вони їх заступають, — і вже така ворожнеча, що перешкоджає виступити одностайно наверх в загальнонаціональних св'ятах. Чи буде виступати той чи інший громадянин з промовою на академії — справа, від якої залежить життя або

смерть! Станеться десь якийсь прогріх, не випадє як слід імпреса, заїде помилка з якимсь конкурсом, або навіть і не помилка, але дискусійна пологода, — відразу вибухає буря. І всі ті бурі з бурями в скляній воді. Вони швидко заспокоюються і забуваються. Але скільки енергії вони забирають, скільки нервів псується активним громадянам! І навіть вони взяті комуністичні потрібні?!

І напалки. Заходять спроби на правду велика, роками горіть і пишеться про неї, але не знаходять вона ніякого або майже ніякого відгуку. Просто люди або заліпили, щоб игризисті і зрозуміти дану проблему і її вагу, або заанадто вигідні, і не беруться до неї з тої причини, що для розв'язання такої справи треба бачити труду, теплотворності і завзятості, або заанадто ласі на популярність, яку боється втратити через малу популярність характеру справи. Сюди належить, наприклад, проблема злизи різних паралельних чи тотожних організацій. Хоч кожна з двох — трьох організацій того самого типу ледве клисає, а буває, кожна з них напівфіктивна, проте задроз кожну з них береже своєї „суверенності“, із усіма своїми відділами, контрольними ко-

Микола Галій

ПЕРЕЯСЛАВ І МОСКОВСЬКЕ ЛІЦЕМІРСТВО

З перших же днів після Переяславського договору Москва застосувала всілякі засоби, щоб поневолити український нарід. Проти тих, хто не хотів підкоритися диктатурі Москви, застосовувалося нагіну. Підганявано українську інтелігенцію від народних мас і прискорювано русифікаційний процес. Вигадали навіть теорію, яка проповідувала, що українська мова є не самостійною мовою, а провінційною говіркою простого люду, якою не можна творити ніяких культурних вартостей. Для підтримання цієї безглуздої теорії царський деспотизм не зупинився навіть перед безсоромною провокацією, заявляючи, що українці виводять в українську мову придумані в слов'ян, а також слова взяті із мов польської та німецької. Ось що читасмо в цьому граматотному документі московського уряду:

„К цьому вважаю необхідним присовокупити, що правительством не знаходять можливості отримати всі мери против розвитку українського філіїзму, спрямованого... шляхом особого правописання і введення в малорусский говор новых слов вновь придуманных и взятых из языков польского и немецкого...“

Колі ж царський деспотизм і лідери московського чорносотенства переконалися, що національного українського руху не можна спинити ніякими теоріями та провокаціями, рішено вживати на-

місцями, амбіціями і прив'язаним до назв. До цього явилася легковажність на правду великих проблем, належить жертвенності: щораз більше громадян уподібнюється до тієї стіни, об яку б'ється горохом, — статтями, заклинами, найголоснішими і найпереконливішими. — Існус нерозв'язана величезна проблема релігійної толеранції, що її не було в Україні, а тут, в ЗДА, наполегливо домагається розв'язки — для добра нації і Церкви. — Є проблема молодого покоління, тут уже народженого з родин, давніше і недавно сюди прибулих. — Є проблема достойного єдиного фронту в усіх справах, які є на правду великі і які повинні на чужині бути єдиними, а не роз'єднаними.

Роздурення малих справ і легковажність великих є найбільшою і найповажливішою болячкою українського життя, — як серед української еміграції в Європі, так і в українській громаді на американському континенті. Коли відповідальні на своєму громадянському відтинку діячі матимуть вичуття і розуміння, як відділяти речі малі від великих та зуміють відповідно ставитися до одних і других, шойно тоді буде менше непорозумінь, менше суперечок, менше геттоїстичних груп, а більше гідності і змісту. І тоді високо піднесеться повага української справи в очах усього світу.

„Тепер в Україні відбуваються масові арешти. Контигент арештованих становить переважно українських робітників і культурних працівників. „Вина“ цих арештованих подвійна: не тільки опозиційність, але й сепаратизм. Що очікує тих революціонерів після московської розправи, легіс собі уявити: смерть! Українська соціальна й національна вільність справа має загинути, обоману брудом брехні і крові“.

Від того часу минуло декілька років. І тепер, в митьності нечуваної трагедії народу, в 300-літню річницю Переяславського договору, ці самі кремлівські злочинці з притаманним їм цинізмом говорять:

„Велика допомога, яку постійно давав Україні великий братній російський народ у його змаганнях до волі. Всі спроби буржуазних націоналістів розбити й знищити суверенне право українського і російського народів будуть безнадійно зліквідовані“.

Не став слів у людській мові, щоб окреслити так постова „прем'єра“ УССР, Н. Кальченка. Але, щоб не бути голословним, наводимо низку більшовицьких документів, які говорять про поміч „єдинокровних московських“ братів, України.

Ось що писали більшовики про Переяславський договір двадцять три роки тому. В „Малій Совєтській Енциклопедії“, виданій 1931 р. (т. 9, ст. 115), читаємо:

„Україна, включившись в склад російської держави, перетворилася у її провінцію, а після в колонію, в якій російський уряд посилено викорнював всілякі сліди національної окремішності, а український народ став об'єктом гноблення й виснаження, національного гніту і кріпацтва“.

В „Большой Советской Энциклопедии“ (ст. 59) сказано:

„Переяславський договір по суті легально обґрунтував колоніальне панування Росії над Україною“.

А тепер погляньмо, яку то поміч совєтська Росія давала Україні?

„В Москві нараховується більш 70,000 українців, — пише совєтський урядовий офіцій „Вісті“, в 1929 р. Звичайно, ці маса людей має право вимагати для сво-

го клубу помешкання в Москві для розвитку української культури. Товариші, що прийшли до МГСПС говорити про потребу помешкання, запитали: Ви руською мовою володієте? — Володіємо. — Так навіщо ж вам українська мова, культура й клуб? В тій справі тов. Петровський звернувся листово до т. т. Мологова, Рудзутака, Бавмана та Уханова в справі виділення українській громаді приміщення для клубу. Питання перейшло в Малій Раднарком, і там це питання тихенько собі померло“.

А ось відношення двох пролетарських письменників до української мови:

„Я проти перекладу моєї творів на українську мову, бо це було б шутинням і непотрібним підірванням української мови, як самостійної“.

„Для чого відроджувати допетровську добу, для чого гальванізувати українську мову, культуру й літературу?“

Висловлювався, що він сфери ставляється негативно

Львівське „Діло“ з 19 лютого 1914 р. в статті „Свято Шевченка заборонено“, на першій сторінці подає: „Російський міністер внутрішніх справ дав київській адміністрації вказівки в справі заборони публічного святкування столітнього ювілею Шевченка. Київський магістрат теж одержав телеграму, що не вільно місту брати участі у святкуванні цього ювілею. Комісія, що організує святкування ювілею, повідомлено, що адміністрація „запропонувала“ місцевому духовенству не правити панакхид по Шевченкові. З огляду на це заборону не відбудеться закладати пам'ятника Шевченкові. Дія

17 п. м. начальник краю запросив до себе міського голову п. Дікова і заявив йому, що всілякі приготування до офіційного вшанування пам'яті Т. Шевченка треба припинити, бо ніяких народних шанувань поета не буде дозволено. Відомості про заборону офіційних свят одержано в Києві ще раніше. В розмові з співробітниками газет міський голова І. Діков висловлювався, що він сфери ставляється негативно до урочистостей з приводу 100-ліття народження Тараса Шевченка“.

Російський реакціонер про „скажений ідіотизм“

Київ, 15 лютого 1914 року. — Київська „Радя“ пише: „Навіть старий і досвідчений реакціонер, князь Мещерський і той не видержав цього надзвичайного курсу, який взяли (російські) націоналісти і за яким поспішають українські діячі, члени уряду“.

„Скажений ідіотизм націоналістів у Києві, — пише князь Мещерський, — накинута на тих, хто шанує пам'яті Шевченка... Націоналісти зняли гвалт проти постановки пам'ятника поетові, що ним як поетом, пишався не самі українці, але й росіяни“. Таке гостре слово вивалося навіть у того, хто був досвідченим реакціонером і зразком для чорносотенної публіцистики.

Формальні причини перешкоди для закладки пам'ятника Шевченкові

Львівське „Діло“ з 20 лютого 1914 подає за київською „Радією“ такі відомості про засідання ювілейного Шевченківського комітету в Києві: „Було це в понеділок. В думській залі під проводом міського голови І. Дікова відбулося засідання комітету в справі будівлі пам'ятника Т. Шевченкові. На засіданні були члени комітету: І. Пятковський, М. Синицький, С. Русова, С. Слюсаревський, В. Леонтович, Л. Старицький, Черняхівський, Н. Вільшанський, Л. Жебунцов, С. Лавренція, А. Кобець, В. Кричевський і п. Рашевський. Одержавши зібрання, міський голова повідомив присутніх, що з наказу міністра внутрішніх справ ювілейний свят з приводу століття народження Шевченка у Києві не буде, а також в цей день

Ярослав Курдюк

СОВЕТСЬКІ МАРШАЛИ — МІЛЬЙОНЕРИ

Вистачить взяти в руки будь-який совєтський часопис, книжку чи брошуру, і вже на самому початку зустрінете стереотипні епітети на окреслення не-комуністичного світу, виваю якого є Америка: „акули Вол-стріту“, „державна, якою володіє і яку терроризує мілія мільйонерів“, і т. п.

А який крик обурення зчинили більшовицька преса і сателітські мегафони, коли в одному американському журналі з'явилася заважання, що смерть кожного американського воєнка в Кореї — це не тільки трагедія для американської родини, але й втрачає людської одиниці, яка, коли її взяти з точки зору державної економіки, є втраченою матеріальною, вартістю 20-35 тисяч доларів. Тут, очевидно, враховувано і ту суму забезпечення, яку виплачував уряд за кожного збитого воєнка.

Більшовицькі „ідеалісти“ обурені були найбільше тим, що мовляв, бездушні й безсердечні „дегенерати“ з Вол-стріту“ оцінюють людину на вартість гроша.

І далі легко вже догадатися, яку оцінку людини притавляють більшовики: мовляв, у Совєтському Союзі всі люди вільні і щасливі, і ніхто нікого не розцінює на гроші, бо там на першому місці стоїть ціна людської гідності і т. д.

Не варт було б всього цього згадувати, якби не появилися в німецьких часописах репортажі й спогади бунтівних німецьких полонених, що відчували різні карі в совєтських концтаборах і кілька місяців тому були випущені на волю. З їхніх звітів виходить, що в концтаборах було також чимало інвалідів останньої „вітчизняної війни“ — не лише легких інвалідів, але й з ампутованими ногами та руками і навіть сліпі. Вина, за яку вони туди попали, була у всіх поголовно та сама — критикування совєтської

Найбільшим „гошталлером“ і джигуном серед совєтських мільйонерів був Вася Сталін, син померлого диктатора. (Кажуть, що він тепер сидить ізольований в одному з карних „поправчих“ таборів, призначених для вищих старшин). Він, як генерал лєтушства, мав і фінку приватних літаків різних типів, а його нічні гулянки в Москві залишали далеко позаду бувшого короля Сигізмунда, Фарука, знаменитого в Європі, як один із найбільших „гуляк і марнотратів“.

До мажорданів, тобто найбагатших людей Совєтського Союзу, зараховували, вже не тільки Лаврентія Берію. Кажуть, що цей спритний грузинський хитрун, який при допомозі свого терористичного апарату контролював усе в країні, встиг вивезти за кордон, через своїх довірених людей стільки самоцвітів, що „якби вивразився з Совєтського Союзу, то міг би бути одним із найбагатших політичних втікачів. Існує версія, що багатство Берію і стабільність його трагедії. Люди, які знають, про це багатство, хотіли його загартувати, і фальшивий інтриган та доносник довели Берію до ліквідації“.

З цих кількох силуеток виходить на яву, що один більшовицький лицемірець — вони кричать про американських мільйонерів, щоб цим криком приховати дійсність, що Совєтський Союз — це найбільша феодальна держава на світі. Аж в цій державі сотні мільйонів рабів працюють для того, щоб утримувати невелику купку „чорнової“ аристократії і „пролетарських“ мільйонерів...

не відбудуться закладання пам'ятника. Між іншим виявлено, що закладати пам'ятника не можна зробити з формальних причин. Річ у тім, що, за існуючим законом, проєкт пам'ятника треба подати на затвердження в міністерство. Перед тим проєкт пам'ятника повинна узаконити міська дума, потім проєкт треба подати в Радіоножну академію. Мусить бути зроблено малюнок площі. Усе це до 26-го ст. ст. лютого зробити було не можна. З цього приводу комітет порішив закладати пам'ятника не в порядкувати, а представити проєкт у відповідні інституції.

УКРАЇНА І СВІТ У ШЕВЧЕНКОВЕ СТОЛІТТЯ

(Репортаж з газетних віршків 1913 - 1914 рр.)

(2)

Новоросійськ домагастесь Шевченківської вулиці і Шевченкового погруддя в царський парк

Петербург, 19 січня 1914. — До міської управи в Новоросійську надійшла залава мішаних міста з численними підписами, щоб для 25-го лютого ст. ст. в столітній роковини народження Шевченка назвати його ім'ям школу, і проміжну частину Мисхаську вулицю на Шевченківську та асигнувати потрібні засоби на закупівлю дешевого „Кобзаря“ для безплатної роздачі серед молоді і дозволити підписаним госпагантам в царський парк погруддя поета.

Київ готується

Київ, 1 лютого 1914. — Для 25-го лютого в київській міській думі відбулося засідання

ня комісії для вшанування 100-літнього ювілею з дня народження Т. Шевченка. З огляду на несприятливі місцеві умови, засідання відкрив П. Плахов, який у великій промові представив задання комісії. На засіданні були: Шитковський, Кобець, Григорівич, Барський, Ковалевський, Оргіс, Рутенберг, Слюсаревський, Яничинський, Розов, Аврамов і запрошені міським головою: Старицька-Черняхівська, Синицький, Кошниця, Галицький і Бублик. — Опрацьовано таку програму ювілейних свят: 25-го лютого ранком відправити панакхиду по Шевченкові в Софійському соборі, а ввечір цього ж дня відбудеться урочисте засідання, присвячене пам'яті Шевченка в Купецькому зібранні; для 26 лютого посвячу-

ня місця, призначеного місцем на Карасевській площі під пам'ятник Т. Шевченкові, тож самого дня учасники будуть влаштовувати великий концерт в міському оперному театрі. Артистичну частину концерту взяв на себе Галицький, хором керуватиме Кошниця“.

Заява 747 катеринославців

Катеринослав, 1 лютого 1914. — До катеринославської міської управи надійшла залава з 747 підписами із пропозицією, щоб з нагоди 100-літнього ювілею Т. Шевченка відкрити пам'ятник поетові на головній вулиці, переіменувати вулицю на Шевченківську, і встановити у вулиці початкової школи стипендію імені Шевченка, а для селянських дітей заснувати міську школу, збудовану в українському стилі і при міській бібліотеці створити відділ української літератури імені Шевченка...

Чернігівські чорносотенці проти пам'ятника „безбожникові і хулігелеві православія“

Київ, 9 лютого 1914. — Група чернігівських чорносотенців, до якої належить також кілька „батьшок“, подали на руки київського міського голови протест проти спорудження пам'ятника Т. Шевченкові в Києві. У своєму протесті вони пишуть: „В місті, де пролило кров Юничинського і Столипіна, в місті, що справедливо іменується основою православія, недостойно ставити пам'ятник безбожникові і хулігелеві православія“. Гроші, зібрані на пам'ятник, радять автору протесту ажити на уладження лікарні в Києві для російського населення“.

Треба окремого дозволу цензури

Київ, 15 лютого 1914. — Опрацьована спеціальна комісія програма святкування пам'яті Шевченка буде депозитована. Так, проєкт декларування деяких поезій Шевченка з програми зовсім виключається, бо на це потрібного окремого дозволу драматичної цензури, а досі ніде творів Шевченка публічно не читали і в списку дозволених драматичною цензурою для публічного виконання во-

Перша телеграма про заборону ювілейних святкувань

Київ (Прив. тел.). Сюди наслідки приватні, але вірогідні вістки з Петербургу, що в ювілейні дні Шевченка не будуть допущені в Києві ніякі офіційні свята. Справа дозволу на закладання пам'ятника ще вирішується. („Діло“ 17 лютого, 1914).

„Винці сфери ставляється негативно“

Львівське „Діло“ з 19 лютого 1914 р. в статті „Свято Шевченка заборонено“, на першій сторінці подає: „Російський міністер внутрішніх справ дав київській адміністрації вказівки в справі заборони публічного святкування столітнього ювілею Шевченка. Київський магістрат теж одержав телеграму, що не вільно місту брати участі у святкуванні цього ювілею. Комісія, що організує святкування ювілею, повідомлено, що адміністрація „запропонувала“ місцевому духовенству не правити панакхид по Шевченкові. З огляду на це заборону не відбудеться закладати пам'ятника Шевченкові. Дія

„МИНА МАЗАЙЛО”
комедія на 4 дії
МИКОЛИ КУЛІША.

